

Butlletí de l'Agenda 21 de la UAB

Número 5. Octubre 2008

SUMARI

- **Congrés internacional EMSU 2008**
- **Fotonotícies Breus**
- **Mesurant la sostenibilitat de la UAB: l'indicador**
- **Bústia: l'Agenda 21 et respon**
- **Miscel·lània ambiental**
- **El personatge**
- **Ens fem ressò de...**
La setmana europea de la mobilitat sostenible i segura
- **Agenda**

Redacció:

Oficina de Medi Ambient UAB

Adreça electrònica: medi.ambient@uab.cat web: www.uab.cat/agenda21

Congrés internacional EMSU 2008

Els propers dies 15, 16 i 17 d'octubre tindrà lloc la cinquena edició del congrés internacional EMSU, organitzat per la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i el Centre Regional d'Expertesa (RCE) en Educació per al Desenvolupament Sostenible de Barcelona.

EMSU prové de les sigles d'**environmental management for sustainable universities** ('gestió ambiental per a universitats sostenibles') i té l'objectiu d'explorar el paper de les universitats en la creació de nou coneixement i noves actituds per tal de fer front a les pressions ambientals actuals i promoure un intercanvi bidireccional de coneixement entre les universitats i la societat. La cinquena edició d'EMSU, que es durà a terme a Barcelona, porta per nom "Una nova cultura del coneixement. Les universitats davant els canvis globals per a la sostenibilitat".

Aquestes institucions s'han d'apropar a la societat i explorar mecanismes de relació entre universitats i administracions locals i regionals que permetin avançar cap a un model social més sostenible. El món universitari i científic ha d'atendre les necessitats emergents i reals de la societat actual, s'han de crear noves dinàmiques i metodologies de creació i transferència de coneixement de manera que aquest es transformi en solucions reals i aplicables que donin resposta a les noves situacions d'emergència del món en què vivim. Es tracta, en resum, que les universitats treballin perquè el canvi de model que tots i totes veiem ja com a necessari i imminent es faci amb el coneixement i educació com a rerefons; parlem llavors de la creació d'una nova cultura de coneixement.

EMSU 2008 té l'objectiu de compartir pràctiques dutes a terme a la universitat i generar debat sobre el paper del coneixement en àrees clau de canvis socials i ambientals que afecten actualment tot el món. El congrés vol trobar mecanismes efectius mitjançant els quals les universitats puguin col·laborar a fer front als canvis globals de la societat actual, i buscar vies de relació entre universitats i altres entitats i administracions.

El congrés s'estructura en cinc canvis globals que s'han identificat com a cinc grans reptes ambientals i socials que la humanitat ha d'afrontar en els pròxims anys. Aquests cinc reptes globals són: canvi climàtic i escassetat de recursos, sistemes de producció i consum, pobresa i equitat, governança i responsabilitats canviants i sistemes urbans.

Aquest procés inclou una enquesta en línia sobre el paper de les universitats en els camps de la sostenibilitat, jornades de treball en diferents parts del món i un congrés final a Barcelona, del 15 al 17 d'octubre de 2008, que tindrà lloc a la Universitat Politècnica de Catalunya.

El públic objectiu d'aquest congrés són principalment les persones que integren les comunitats universitàries d'arreu del món, però també està adreçat a administracions i altres entitats socials.

Per dur a terme el congrés es disposa del suport del Departament de Medi Ambient i Habitatge, de la Diputació de Barcelona, de l'Ajuntament de Barcelona, de l'Entitat Metropolitana de Medi Ambient i del Museu Picasso.

Tota la informació d'interès es pot consultar al web del congrés: www.emsu.org

Web de la comunitat virtual EMSU:

<http://community.emsu.org/>

EMSU 2008: un congrés sostenible

Les entitats organitzadores han assumit els principis de sostenibilitat en l'organització i la realització del congrés. En aquest sentit es treballa amb l'objectiu de maximitzar la participació i l'intercanvi de coneixement i alhora es minimitza l'impacte ambiental.

Per complir aquestes premisses s'ha plantejat un congrés híbrid en dues dimensions. D'una banda, s'hi han potenciat els processos virtuals per a fomentar la participació en línia i evitar, d'aquesta manera, molts desplaçaments que generarien emissions de gasos d'efecte d'hivernacle. Així, prèviament al congrés s'ha creat la comunitat virtual EMSU, on es vol promoure el debat i les relacions entre els membres. També durant el congrés s'utilitzaran noves tecnologies com ara les videoconferències o la retransmissió de l'acte a través d'Internet, per arribar al màxim nombre de participants en línia i fomentar així la participació en el congrés.

Seguint amb aquesta línia s'han creat nodes EMSU, que són RCE de diferents parts del món que participen en el procés EMSU treballant a escala regional sobre els temes centrals del congrés. L'objectiu és que aquests nodes puguin aplicar els principis d'EMSU a la seva comunitat i treballar-los segons les seves necessitats. El resultat d'aquestes experiències es presentarà al congrés de Barcelona.

Fotonotícies breus

Visita dels signants de l'Agenda 21 de la ciutat de Barcelona a la UAB

El dia 12 de juny un grup de signants de l'Agenda 21 de Barcelona van fer una visita al campus de la UAB per conèixer la gestió i els valors ambientals de la Universitat.

Aquestes visites s'organitzen dins del programa d'Agenda 21 de Barcelona a diferents instal·lacions per tal de conèixer els plans d'acció dels diferents signants.

La Universitat Autònoma és signant del compromís ciutadà per a la sostenibilitat des de l'any 2000. Actualment hi ha més de 350 signants, entre els quals hi ha centres docents, associacions, empreses, etc.

El cotxe elèctric de la UAB ja funciona amb energia solar!

La UAB disposa de dos vehicles elèctrics des de 2002. S'utilitzen principalment per a mobilitat interna dins del campus de Bellaterra. Puntualment els cotxes participen en ral·lis demostratius de vehicles elèctrics i solars. Fins a la data, els vehicles de la UAB han recorregut uns 29.500 km.

Per tal de contribuir a carregar les bateries elèctriques, s'han instal·lat plaques solars fotovoltaïques al sostre d'un dels vehicles elèctrics de la UAB. Segons els experts consultats, la contribució a la càrrega de les bateries provinent de les plaques solars que s'han instal·lat a la furgoneta elèctrica serà d'entre un 10 % i un 15 %.

Mesures per a minimitzar l'ús de paper

Entre les mesures destinades a l'estalvi de paper, cal destacar que aquest any els alumnes reben un llibre de memòria en lloc de l'edició impresa de la *Guia de l'estudiant*. El PAS disposa des del mes de juny passat d'una aplicació de gestió de la formació (PERSEO) que permet fer les inscripcions en línia i evita d'haver-les d'imprimir en paper per a obtenir l'autorització.

La Comissió de Seguiment de l'Agenda 21 s'ha reunit aquest setembre

L'any 1999 la UAB va iniciar un procés participatiu d'Agenda Local 21. Dins d'aquest procés, la comunitat universitària (desembre de 2002) i el Consell de Govern (febrer de 2003) van aprovar el Pla d'acció local per a la sostenibilitat de la UAB (2002-2010).

La Comissió de Seguiment de l'Agenda 21 de la UAB es va constituir en compliment de l'Acord 20/2003 del Consell de Govern de 27 de febrer de 2003. La Comissió està formada per representants dels diferents estaments i

àrees de la Universitat i l'Oficina de Medi Ambient n'és la Secretaria Tècnica.

L'objectiu de la Comissió de Seguiment és vetllar pel compliment de les diferents accions i projectes que van ser aprovats en el procés d'Agenda 21 de la Universitat, i supervisar-ne el contingut, fent les aportacions que calguin per a assolir els objectius. Es duen a terme dues reunions anuals d'aquesta Comissió de Seguiment.

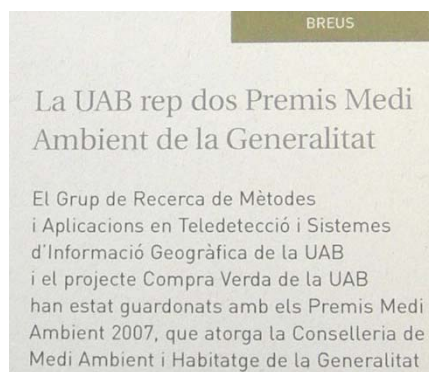
Mesurant la sostenibilitat de la UAB: l'indicador

El Pla d'acció per a la sostenibilitat de la UAB de l'Agenda 21 disposa d'un pla de seguiment format per 23 indicadors, que permeten monitorar el compliment del Pla d'acció i l'estat ambiental de la UAB.

Indicador de seguiment 23. IMPACTE MEDIÀTIC

Descripció	Nombre de notícies relacionades amb la gestió ambiental de la UAB en mitjans de comunicació interns i externs		
Unitats	Nombre de notícies / any		
Tendència desitjada	↑		
Programa referència	de 5.2	Fomentar mecanismes per a la participació de la comunitat universitària en la gestió ambiental de la UAB, i establir els corresponents canals de comunicació.	
Freqüència de mesura	Anual	Any d'inici de càlcul	2006
Abast	UAB	Font de les dades	OMA

Any	Nombre de notícies / any	
2006	28	15 premsa externa
		13 premsa interna
2007	23	13 premsa externa
		10 premsa interna

➤ Valoració. La comunicació i la difusió dels projectes i les notícies relacionades amb la gestió ambiental de la UAB és molt important. La gestió ambiental que es duu a terme a la UAB i els projectes relacionats són sovint notícia tant als mitjans de comunicació interns (pàgina principal de la UAB, revista *L'autònoma*, etc.), com als mitjans externs locals de la zona.

Bústia: l'Agenda 21 et respon

Aquest és un espai obert a totes les consultes i suggeriments que ens vulgueu fer. En properes edicions del butlletí es publicaran les consultes que ens feu arribar, a les quals el personal tècnic de la Universitat intentarà donar resposta.

Per escriure a la bústia de suggeriments, envieu un missatge a medi.ambient@uab.cat.

Miscel·lània ambiental

On podem trobar productes de comerç just a la UAB?

Trobaràs la resposta a la pàgina següent...

Miscel·lània ambiental: la resposta

➤ Productes de comerç just a la UAB:

Des de l'any 2000 totes les màquines de venda automàtica de begudes calentes de la UAB serveixen exclusivament **café de comerç just**. Els prop de 6000 kg anuals consumits a la UAB garanteixen unes condicions de treball i uns sous dignes per als pagesos i les cooperatives productores de comerç just de Mèxic i Tanzània.

D'ençà de l'any 2007 es va introduir el **sucre de comerç just** que prové de Brasil a les màquines de venda automàtica.

A la botiga Abacus de Plaça Cívica es poden trobar alguns productes de comerç just com ara diversos jocs.

➤ Què vol dir que un producte sigui de comerç just?

El Comerç Just és una associació comercial basada en el diàleg, la transparència i el respecte, que busca la igualtat en el comerç internacional. Contribueix al desenvolupament sostenible oferint condicions comercials més bones i vetllant pels drets laborals dels productors i treballadors marginats, particularment del Sud.

El comerç just és una alternativa al comerç tradicional. Davant dels criteris merament econòmics d'aquest últim, el comerç just té en compte valors ètics que comprenen aspectes socials i ecològics. Representa un intercanvi comercial en què es minimitza al màxim el nombre d'intermediaris, es busca un vincle més directe entre productor i comerciant. A més, s'aconsegueix que els pagesos i petits productors de zones empobrides trobin una manera de viure dignament de la seva feina.

➤ Com podem saber si un producte és de comerç just?

FAIRTRADE és el distintiu oficial del segell de garantia que apareix als productes de comerç just. El segell garanteix que els productes que el porten compleixen les premisses següents:

- Un salari digne per als productors del Sud i la garantia per als consumidors que els productors han rebut un preu just.
- Una millora de les condicions de treball dels productors del Sud pel que fa al respecte dels drets humans i del medi ambient, sense recórrer al treball forçat o al treball infantil, sense discriminació, respectant la llibertat sindical i conservant els ecosistemes.
- Una millora de les condicions de vida dels productors del Sud gràcies a les primes destinades a fer inversions comunitàries (educació, sanitat, habitatge, formació) i a una autonomia reforçada de les organitzacions de productors del Sud, així com una seguretat duradora.
- La garantia de l'origen just dels productes mitjançant controls regulars.
- Una atenció especial a la qualitat dels productes: només els productes de qualitat, conreats seguint mètodes artesanals, obtenen el segell FAIRTRADE.

➤ On podeu trobar productes de comerç just?

Cada vegada és més fàcil trobar productes de comerç just. Podeu acudir a les botigues especialitzades com ara les d'Intermón Oxfam o Alternativa3, per citar-ne algunes. Actualment, molts supermercats o grans superfícies també ofereixen alguns d'aquests productes.

Ens fem ressò de...

La Setmana Europea de la Mobilitat

Del 16 al 22 de setembre, a Europa va tenir lloc la **Setmana de la Mobilitat Europea**, que tenia com a objectiu sensibilitzar la ciutadania sobre la utilització de mitjans de transport més sostenibles. Aquesta activitat fou organitzada per la Direcció General de Media Ambient de la Comissió Europea.

A Catalunya, enguany ha estat el vuitè any consecutiu que, des de la **Comissió Institucional de la Setmana de la Mobilitat Sostenible i Segura del Departament de Medi Ambient i Habitatge**, es demana als ajuntaments, especialment, i a altres institucions i entitats que participin en l'organització de la Setmana de la Mobilitat Sostenible i Segura que s'emmarca dins la iniciativa europea de la Setmana Europea de la Mobilitat.

La **Setmana de la Mobilitat Sostenible i Segura va tenir lloc a Catalunya del 22 al 29 de setembre** i va pretendre ser un nou pas en la conscienciació de l'opinió pública sobre la necessitat d'una nova mobilitat urbana, que eviti els efectes negatius derivats de l'ús inadequat del cotxe a la ciutat.

Cal recordar que aquesta Setmana neix de la celebració a Catalunya, l'any 1999, del primer Dia sense Cotxes, el 29 d'abril, sota el lema "Dia de l'autoreflexió".

Tots aquests anys, la participació dels municipis catalans ha permès que Catalunya sigui un referent europeu. Els objectius que es volen assolir amb aquesta iniciativa són els següents:

- Estimular un comportament ciutadà, en relació amb l'ús del vehicle, que sigui compatible amb el desenvolupament urbà sostenible; en particular, amb la protecció de la qualitat de l'aire, la prevenció d'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle, el consum racional dels recursos energètics i l'ocupació de l'espai públic.
- Sensibilitzar la ciutadania sobre els impactes ambientals del transport i informar sobre les diferents modalitats de transport.
- Incrementar les oportunitats perquè la ciutadania pugui utilitzar mitjans de transport alternatius al cotxe.
- Oferir a la ciutadania la possibilitat de redescobrir la ciutat, la seva gent i el seu patrimoni cultural, en un entorn saludable i relaxat.

Amb l'objectiu que quedi palès que aquesta reflexió i necessitat d'actuació cal que s'estenguin a tot l'any, és requisit obligatori per adherir-se a aquesta campanya europea que els ajuntaments implantin en el municipi noves **mesures permanents** a favor de la mobilitat sostenible.

Més informació:

<http://www.mobilityweek.eu/>

<http://www.gencat.cat/mediamb/ea/mobilitat/setmanamobilitat2008/presen.htm>

A la UAB, la Setmana de la Mobilitat Sostenible i Segura tindrà lloc del 20 al 24 d'octubre. Entre les activitats programades dins d'aquesta Setmana, destaca una exposició sobre mobilitat i medi ambient i una jornada dedicada a la bicicleta. Podreu obtenir més informació sobre les activitats al web de la UAB (www.uab.cat).

El personatge

Valeriano Martínez

23 anys treballant a les granges i els camps experimentals de la UAB

La seva tasca principal és fer de pastor, tot i que en funció de les necessitats a les granges fa altres tasques (donar menjar a animals, netejar, sembrar, etc.). Va néixer a la Guingueta d'Àneu (Pallars Sobirà) i la seva família tenia ovelles. Abans de treballar a la UAB, ja portava vuit anys fent de pastor.

Manel Pagès

21 anys treballant a les granges i els camps experimentals de la UAB

La seva tasca principal és fer de tractorista i tenir cura dels camps de conreu, però també fa altres tasques a les granges. Va néixer a Barcelona i abans de venir a treballar a la UAB treballava repartint pa. La seva família havien estat pagesos, cosa que el va influir per venir a treballar a la UAB.

D'ençà de l'any 1986 —primer a través del Departament de Producció Animal de la Facultat de Veterinària i posteriorment el Servei de Granges i Camps Experimentals (S1GCE)— es van anar recuperant els antics camps de conreu de la zona on s'ubica el campus. A la dècada dels noranta, el S1GCE havia arribat a conrear unes 35 ha, un 13 % de la superfície de sòl que gestiona la UAB. Actualment només es conreen unes 16 ha. Aquesta disminució de superfície de conreu ha estat causada principalment per la construcció de nous edificis i obres d'urbanització. Les zones cultivades actuals es concentren prop de la Facultat de Veterinària i en menor mesura a la vall de Can Domènec.

Tant el Pla d'acció de l'Agenda 21 de la UAB com el Pla de gestió dels espais agroforestals del campus de la UAB de 2001 (document que marca les directrius de gestió dels espais no urbanitzats del campus) consideren d'importància estratègica per a la pervivència de l'actual mosaic agroforestal el manteniment de les zones conreades, prats i zones obertes.

1. Com és el vostre dia a dia a la UAB?

Manel. Varia molt en funció de l'època de l'any. En una granja que disposa de camps de conreu, entre altres tasques, cal llaurar, segar, escampar fems, donar menjar al bestiar quan està estabulat i fer les tasques habituals de la granja.

Pel que fa als camps, les hectàrees que es cultiven estan destinades a la producció de farratges de secà, fonamentalment aprofitades per a pastura (ovelles i cabres) o puntualment sega (sorgo farratger a la tardor). Als camps propers a les granges, hi predomina el raigràs, mentre que als camps de la vall de Can Domènec s'hi sembra sorgo farratger, que tolera bé la sequera i dona una bona producció de farratge els mesos d'estiu i tardor. En algun camp proper a les granges, depenent de la climatologia, s'hi intenta fer un doble aprofitament, sembrant raigràs des de la tardor a la primavera i sorgo els mesos d'estiu. Sembrar sorgo serveix també per a eliminar herbes infestants que estan adaptades al conreu de raigràs i així evitar l'ús de pesticides.

Vale. Bàsicament em dedico a fer de pastor, però tal com diu en Manel, en funció de les necessitats de les granges, també faig altres tasques.

El ramat està format per unes 250 ovelles (de les quals 100 són de carn i 150 de llet) i unes 50 cabres. Els animals pasturen de setembre a juny. Alguns cops, es deixen als camps durant el cap de setmana; en aquests casos, solem tancar-los amb pastor elèctric en algun camp proper a la granja.

En Vale afegeix que cada cop hi ha més gent que ve a passejar els gossos pel campus i que sovint els porten deslligats. A banda d'espantar algun cop les persones que corren pels camins, els gossos espanten molt les ovelles, molt porugues per naturalesa.

Durant el mes de setembre, cal destacar els parts de les ovelles de llet (les manxegues i les Lacaunes) i també de les cabres. Pel que fa a les ovelles, es fan tancats petits perquè vagin parint i es vigila que les cries mamini durant unes cinc setmanes. Pel que fa a les cabres, les cries són separades de les mares i s'alleten de manera artificial, tal com es fa a les granges d'arreu del país.

Foto. Ovel·la Lacauna amb dues cries cinc minuts després del part

2. Per què creieu que és important mantenir els camps de conreu i el ramat?

Vale. Cal valorar la importància de la funció de l'agricultura en el manteniment del paisatge del campus com a mosaic agroforestal. A més a més, la conservació d'aquests camps també és important com a mesura de prevenció d'incendis. En aquest sentit, el ramat permet mantenir nets els boscos i els camins i facilita als estudiants la realització de pràctiques d'agricultura.

Foto. Mosaic agroforestal actual, un tret diferencial del campus de la UAB

Manel. També hi ha el component educatiu i divulgatiu en un entorn molt urbanitzat. A les granges vénen molt sovint escoles o famílies. També es fan altres pràctiques, com les de zoologia o el seguiment de papallones diürnes.

Ambdós recorden els inicis de la recuperació dels camps: estava tot abandonat. Per recuperar un camp, havien de treure runa, pedres, trossos de formigó, etc. Llavors se sembrava trepadella i civada, cosa que permetia l'aportació de matèria orgànica i enriquir el contingut del sòl en nitrogen; més endavant se sembrava raigràs i sorgo per a aprofitar-los com a pastura.

3. En què es diferencia la granja de la UAB d'una granja convencional?

Vale. Més que parlar de producció, la granja de la UAB està pensada per a la docència i la recerca. La utilització fonamental del conreu de camps correspon a la producció de farratges destinats a l'abastiment del ramat i també com a pràctiques de seguiment de cultius.

Manel. En l'àmbit de recerca es pot destacar les proves de producció, maneig tant en llet com en carn i els treballs per a la identificació d'animals (bol per a remugants).

Una altra diferència que es pot citar és que a la UAB es fa la gestió de residus als mateixos camps (tal com es recull en el Pla de gestió de les dejeccions ramaderes).

Vale. També la programació per a la producció de llet i carn en funció del curs lectiu. En aquest sentit, durant el mes de setembre pareixen les cabres i les ovelles de llet. Després de Nadal pareixen les ovelles ripolleses de carn.

L'Agenda

Dies mundials destacats

6 d'octubre: Dia Mundial de l'Hàbitat
 8 d'octubre: Dia Internacional per a la Reducció dels Desastres Naturals
 6 de novembre: Dia Internacional per a la Prevenció de l'Explotació del Medi Ambient en Guerra i els Conflictes Armats
 29 de desembre: Dia Mundial de la Biodiversitat

Agenda d'activitats

ACTIVITATS A LA UAB

- **Reunió informativa sobre voluntariat en Cooperació i Medi Ambient**
 Organització: Fundació Autònoma Solidària (FAS)
 Dia: 15 d'octubre a les 15 h
 Lloc: espai solidari de la FAS (Plaça Cívica).
- **Congrés internacional EMSU "Una nova cultura del coneixement. Universitats davant els canvis globals per a la sostenibilitat"**
 Organització: UAB, UPC i RCE Barcelona
 Del 15 al 17 d'octubre
 Lloc: edifici Vèrtex. Campus Nord UPC
 Més informació: www.emsu.org
- **Setmana de la de la Mobilitat Sostenible i Segura a la UAB**
 Dies: del 20 al 24 d'octubre
- **Biodièsel: una alternativa energètica**
 Organització: Centre de Recursos Barcelona Sostenible
 Dia: 29 d'octubre de 9.15 a 13 h. Lloc: campus UAB.
 Cal inscripció prèvia: recursos@bcn.cat. Telèfon: 932 374 743
- **Festa major de la UAB**
 Dia 6 de novembre
 Més informació: www.etc.uab.cat

ACTIVITATS EXTERNES

- **Primer Global EcoForum: Responsabilitat, Sostenibilitat i Ecoinnovació**
 Organització: Eco-Union
 Del 22 de setembre al 17 d'octubre (trobades virtuals) i 7 d'octubre (trobada presencial)
 Més informació: <http://www.eco-union.org/>
- **Congrés Mundial de la Naturalesa de la UICN, Barcelona 2008**
 Organització: UICN
 Entre el 5 i el 14 d'octubre de 2008
 Centre de Convencions Internacional de Barcelona (CCIB)
 Més informació: www.uicn.org/congress
- **Novè Congrès Nacional de Medi Ambient**
 Organització: CONAMA
 De l'1 al 5 de desembre de 2008
 Lloc: Palau Municipal de Congressos de Madrid
 Més informació: www.conama9.org
- **Setmana Europea de la Prevenció de Residus**
 Del 22 al 30 de novembre de 2008